

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aeli Donati qvod fertvr commentvm Terenti

Donatus, Aelius

Lipsiae, 1902

Euanthius De fabula - Excerpta de comoedia

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1572)

0-
ro. 5
a-
ld.
ra
us
u-
as-
ia
et
e-
ra

EVANTHIVS

DE FABVLA

EXCERPTA DE COMOEDIA

a

EXTRACTA DE COMEDIA
DE TABULA
SVMPTIVS

passu
Tunc
Hanc
de CFI

I 1
est inco
lantur
2
genus o
tragoed
hoc est
ipsius
fit men
poeta,
mum o
lineban
pertum
causis
3
cum A

I 1
die A
lyro A
dno roe
(lxo re
m. 3) C
plena A
om. F
libant
refertur
triges A
ex? | hi
15 vera
nomine
il est
(que V

cf. *Appendix* p. 499

Investigation of *Evanth.* with *Refr.* gramm. 115844
(*Hand. Ph.* p. 26)

ed. Leo C4FI62 <EVANTHIVS DE FABVLA> *Char. Tires Traktats: Leo H.*

2471

1 Initium tragoediae et comoediae a rebus diuinis est incohatum, quibus pro fructibus uota soluentes operabantur antiqui.

2 namque incensis iam altaribus et admoto hirco id genus carminis, quod sacer chorus reddebat Libero patri, tragoedia dicebatur: uel ἀπὸ τοῦ τραγοῦ καὶ τῆς ᾠδῆς, hoc est ab hirco hoste uinearum et a cantilena — cuius ipsius rei etiam apud Vergilium (*Geo. II 380 sq.*) plena fit mentio —, uel quod hirco donabatur eius carminis poeta, uel quod uter eius musti plenus sollemne prae- mium cantatoribus fuerat, uel quod ora sua faecibus perlinebant scaenici ante usum personarum ab Aeschlylo repertum; faeces enim Graece dicuntur τρύγες. et his quidem causis tragoediae nomen inuentum est.

3 at uero nondum coactis in urbem Atheniensibus, cum Apollini Νουτῶ uel Ἀγυιατῶ, id est pastorum uico-

1 Initium — 6 tragoedia *desunt in C* | tragredie *T* | comedie *A* || 2 est incoatum *A*, ex inchoatum *T* || 4 ammoto *V* | hyrcō *A* || 6 uel ΔΠΟ·ΤΟΥ·ΤΡΑΓΟΥΚΔΙ·ΤΗΣ ΟΔΗΣ *A*, uel ἀπὸ τοῦ τραγοῦ *V*, * * * * * *T*, uel * * * * * *F*, unde <ἀπὸ τοῦ τραγοῦ (in mg. καὶ τῆς·δῆς) nomen accepit> (*suppl. m. 3*) *C* || 7 est *om. A* | eius *TFC* || 8 etiam rei *C*, rei est *F* | plenā *A* || 9 sit *TC* | hyrcō *A*, <ab> hyrcō *F* || 10 quod *om. F* | sollempne *A*, solenne *V* || 11 cantoribus *V* | perlinebant *V* || 12 signici *A*, senici *T* | escilo *A*, eschilo *rell.* | refertum *T* || 13 foeces *A*, feces (*c ex r m. 2*) *C* | dicuntur triges *AF*, dicuntur *Iles T*, *Iles* dicuntur *V*, dicuntur *C* | et ex? | his *om. C* || 14 <de> causis *Schopen* | est <g·****> *C* || 15 uera *A* | athenirasibus *A* || 16 apollinis *F* | nomio *ATCV*, nomine *F* | uel Ἀγυιατῶ *Schopen*: uel ΔFYΔΘG *A*, *om. rell.* | id est *bis A* | uicorumue *Schopen*: uicorum *A*, uicorumue (-que *V*) *rell.*

rumue praesidi deo, instructis aris in honorem diuinae rei circum Atticae uicos uillas pagos et compita festiuum carmen sollemniter cantaretur, ἀπὸ τῶν κωμῶν καὶ τῆς ῥῶδῆς comoedia uocitata est, ut opinor, a pagis et cantilena composito nomine, uel ἀπὸ τοῦ κωμάζειν καὶ ᾄδειν, 5 quod est comessatum ire cantantes. quod appotis sollemni die uel amatorie lasciuentibus [choris comicis] non absurdum est.

4 itaque, ut rerum ita etiam temporum reperto ordine, tragoedia prior prolata esse cognoscitur. nam ut ab incultu ac feris moribus paulatim peruentum est ad mansuetudinem urbesque sunt conditae et uita mitior atque otiosa processit, ita res tragicæ longe ante comicas inuentae.

5 quamuis igitur retro prisca uoluentibus reperiatur Thespis tragoediae primus inuentor et comoediae ueteris pater Eupolis cum Cratino Aristophaneque esse credatur, Homerus tamen, qui fere omnis poeticae largissimus fons est, etiam his carminibus exempla praebuit et uelut quan-

1 praesidi *om. A* | constructis *TFCV* | acris *F* | diuinē *A* || 2 circum] ut cum *F* | actice *TFC*¹, (atticę *C*²) | uices *A* | contia *CF* (*corr. C*²), contra *T* | festiuum *A*, festum *rell.* || 3 sollempniter *A*, so/// lēmt¹ *C*, solenditur *T*, sollemniter (soll-*F*) *FV* | cantaret *TFC*, cantarent *V* | ΔΠΑΤΩΝ · ΚΩΜΩΝ · ΚΑΙ · ΤΗΚΩΔΕ *A*, i. * * * * * *TFCV* || 4 comoedia — 5 ᾄδειν *om. T* | *CFV* | comedia *A* || 5 composcit nomine *A* | utulῶ · ΤΟΥ; ΚΩΜΑΞΕΙΝ · ΚΑΙΝΔΕΙΝ · *A* || 6 comessatu (cōmessatū *T*) mire (inire *T*, mirce *F*) *codd.* | appotis *Leo*: a potis *TFCV*, apōtis *C*, a poetis *A* | sollempni *A*, solenni *V*, sollenni *F*, sollendi *T* || 7 choris (coris *T*) comicis *secl. Leo* || 10 prior] priorū *A*, *om. rell.*; primo *ed. pr.*, primum *Leo* | ab *om. A* | incultu at feris *C*, in cultua conferes *A* || 11 prolatum est *A* || 12 urbēque *T* | et *om. TFCV* | uita canitior *C* || 13 tragicie *A* | anteq̄¹ *C* || 15 retio *T* | uolentibus *A* || 16 Tespis *TFC*, thephis *A* | tragoediae *post* inuentor *F* | comedie *A* || 17 gratino *A*, Clatino (*corr. m. 2*) *C* | aristofaneque *A*, Aristophoneque *C*, aristophoneque *T* | esse *sscr. C* | credantur *V* || 19 etiam] et *C* | his + (!) *V* | quadam (quedam *TFC*) suorum (suam *A*) operum (opererum *C*) lege (*om. T*) *codd.*, *corr. Schopen*

dam suorum operum legem praescripsit: qui Iliadem ad instar tragoediae, Odysseam ad imaginem comoediae fecisse monstratur. nam post illius tale tantumque documentum ab ingeniosissimis imitatoribus et digesta sunt in ordinem et diuisa cuncta, quae etiam tum temere scribebantur, adhuc impolita atque in ipsis rudimentis hautquaquam, ut postea facta sunt, decora atque leuia.

6 postquam demonstrandae originis causa de utriusque generis initio diximus, quod necesse est iam dicamus, adeo ut ea, quae proprie de tragoedia dicenda sunt, titulo propositi nunc operis instantes in alia tempora differamus et de his fabulis iam loquamur, quas Terentius imitatus est.

II 1 Comoedia fere uetus ut ipsa quoque olim tragoedia simplex carmen, quemadmodum iam diximus, fuit, quod chorus circa aras fumantes nunc spatiatus nunc consistens nunc reuoluens gyros cum tibicine concinebat.

2 sed primo una persona est subducta cantoribus, quae respondens alternis id est <***> choro locupletauit uariavitque rem musicam: tum altera, tum tertia, et ad postremum crescente numero per auctores diuersos personae, 20 pallae, coturni, socci et ceteri ornatus atque insignia scae-

1 perscripsit *FCV* | Iliadem *A*, Iliadem *C* | ad *om. T* *FCV* || 2 istar *F* | Odysseam *ATFC*¹, Odysseam *VC*² | ad *sscr. C* | comedie *A* || 3 monstrat *F* | tantumque *F*, tantum quod *T* | documentum *om. T* || 4 ab ingeniosissimū et imitatoribus *T* || 5 cuncta quae *Leo*; sunt ea quae *ATFC*, quae *V* || 6 rudimentis *F* | haud *TFCV* | quamquam *TFC* || 7 ac *V* | leuia *dett.*: lenia *ATFCV* || 8 postquam — 9 dicamus post 12 imitatus est in *codd.*, *transp. Leo* || 9 dissimus (*sic et 14*) *T* || 10 adeo ut] atque *V* | ea *om. T* | que// *T, om. F* | propria *TC* | de titulo (*sscr. m. 2*) *V* || 11 propositi (*ex praep-corr. C*, praep- *F*) operisue instantis *TFCV* | in alia tempora (*sscr. m. 2*) *V*, in aliam horam *F* || 12 deis (*ei in ras. m. rec.*) *T* | iam *om. F* || 13 feruetus *A* | ut *om. F* || 14 fuit *om. F* || 15 firmantes *F* | spaciatur *A* | nunc consistens *om. TFCV* || 16 gyros *TFCV* || 17 primū *F* | subducta est *TFCV* | cantoribus *AV* || 18 id est (<ἄποικτινόμενῃ> *Schoell*; <ἀποικτίας> id est alternis *Schopen* | coro *T* | locupletauit *C* | uariantque *A*, uariat utque *T* || 20 auctores *V*, auctores *C*, actores *A* || 21 conturni *A* | <i> socchi *T, om. F* | scenicet *A*

nicorum reperta et ad hoc unicuique suus habitus: et ad ultimum, qui primarum partium, qui secundarum tertiarumque, <qui> quarti loci atque quinti actores essent, distributum et diuisa quinquepartito actu est tota fabula.

3 quae tamen in ipsis ortus sui uelut quibusdam incunabilis et uixdum incipiens ἀρχαία κωμῳδία et ἐπ' ὀνόματος dicta est: ἀρχαία ideirco, quia nobis pro nuper cognitis uetus est, ἐπ' ὀνόματος autem, quia inest in ea uelut historica fides uerae narrationis et denominatio ciuium, de quibus libere describebatur.

4 etenim per priscos poetas non ut nunc ficta penitus argumenta, sed res gestae a ciuibus palam cum eorum saepe qui gesserant nomine decantabantur, idque ipsum suo tempore moribus multum profuit ciuitatis, cum unus quisque caueret culpam, ne spectaculo ceteris existisset et domestico probro. sed cum poetae licentius abuti stilo et passim laedere ex libidine coepissent plures bonos, ne quisquam in alterum carmen infame componeret lata lege siluerunt.

5 et hinc deinde aliud genus fabulae id est satyra

1 reperta *ed. pr.* (-te *dett.*): repetita *ATFCV* | et *om. F* || 2 qui 2. *del. Leo* | secundarum *Leo*: secundarum partium (partium *V*, **** *F*) *codd.* || 3 qui *add. Reiff.* | atque] et *V* | quinti *Reiff.*: quintarum *codd.* (*Leo*) | auctores *A* | distributa *TFCV* || 4 diuersa *C* | quinquepartita *TFCV* | actu *Schopen.*: actū *A*, acta *V¹FC²*, *del. V²*, *om. TC¹* | est *om. F* || 5 <in> quibusdam *C* | incunabilis *T*, cunabilis *A*, amabilis *F* || 6 uix dicem *C*, uix digne *V* | ΔΡΧΜΔ·ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΤ ΕΡΟΝΟΜΑ·ΤΟC·*A*, ***** *TFCV* || 7 *archea ACV*, *archia T*, *archa F* | idcirco (o *ex a corr.*) *A* | pernuper *TC*, parumper (*in mg.* uel per nuper *m. 2*) *V* || 8 uetus *Dziatzko*: uitiis (-ciis *T*) *codd.* | est *om. TFCV* | *Eronomatof* autem *A*, ***** aut *TFCV* | in ea *C* | uelu *A* | *istorica A*, *ystoria T* || 9 ciuium] omnium *TFCV* | de *sser. C¹* || 11 per *V* | nunc ficta poenitus *A*, non penitus ficta *TFC*, penitus non ficta *V* || 13 id quod ipsa *TFCV* || 14 ciuitatibus (-tibus *V*) *codd.* || 15 cauerit culpa *TFC* | nec *F* || 17 ne quam *A* || 18 crimen *ATCV* | infamie *TV*, infamie *FC* | poneret *TFCV* || 19 siluef *A* || 20 deinde *in mg. C* | *satira TC*

sumpsit
ae petu
aliunde
eiusmodi
ioco de
titulo,
offuit p
illorum
carmine
poesin
6
satyram
comoed
magis
fortuni
toribus
cinna
grata
7
auctori

1
(in mg.
lante
etsi C
bero V
dicitur
C | ite
TFCV
CV (H
et C
lius T
F | 1
TFCV
reperi
15 per
dilecti
dicitur
ΔN·K
corr.

Du

sumpsit exordium, quae a satyris, quos in iocis semper ac petulantibus deos scimus esse, uocitata est, etsi <alii> aliunde nomen prae putant habere. haec satyra igitur eiusmodi fuit, ut in ea quamuis duro et uelut agresti ioco de uitibus ciuium, tamen sine ullo proprii nominis titulo, carmen esset. quod idem genus comoediae multis offuit poetis, cum in suspicionem potentibus ciuium uenissent, illorum facta descripsisse in peius ac deformasse genus stilo carminis. quod primus Lucilius nouo conscripsit modo, ut poesin inde fecisset, id est unius carminis plurimos libros. 10

6 hoc igitur quod supra diximus malo coacti omittere satyram aliud genus carminis *νεαν κωμωδιαν*, hoc est nouam comoediam, repperere poetae, quae argumento communi magis et generaliter ad omnes homines, qui mediocribus fortunis agunt, pertineret et minus amaritudinis spectatoribus et eadem opera multum delectationis afferret, concinna argumento, consuetudini congrua, utilis sententiis, grata salibus, apta metro.

7 ut igitur superiores illae suis quaeque celebrantur auctoribus, ita haec *νεα κωμωδια* cum multorum ante ac

1 satiris TC | in iocis] in locis CV, in lotis T, in uocis (in mg. al. in lotos Daniel) A || 2 <agrestibus> ac V | petulantes codd., corr. Leo | uocitata (in mg. uel initiata m. 2) V | etsi C | alii post putant add. F (transp. W.), om. rel. || 3 habere V, om. rel. | hoc F, haec <quae> V | satyra TC | igitur] dicitur TFCV || 5 ioco] modo TFCV | nomine TC || 6 esse C | item (in mg. ipsum m. 2) V, ita F | multus A || 7 obfuit TFCV | in om. F | suspensionem F | ciuium] ciuibus TF CV (Reiff.) | uenisset T || 8 rescripsisse TC V, scripsisse F | in et C¹ | in — deformasse om. F || 9 primo TFCV | Lucilius TC, Lutilius F || 10 poesim V, poesi T || 11 ammittere F || 12 satiram ATC | .nean .ΚΩΜΩΔΙΑΝ A, * * * * * TFCV | nouas comedias C || 13 reperiere TF, reperiere C, reperiuntur A || 14 generale F | qui A, sscr. V², om. TFC || 15 pertinet² A || 16 et om. T | inultu A | dilectationis F, dilectionis CV, diltōis T || 17 sententius A, smis T || 19 igitur] dicitur TFCV | illa F | celebrabantur CV, -bant F || 20 .ne .ΔΝ .ΚΩΜΩΔΙΑ A, * * * * * FV, om. TC | ante hac codd., corr. Schopen

postea, tum praecipue Menandri Terentique est. de qua cum multa dicenda sint, sat erit tamen uelut admonendi lectoris causa quod de arte comica in ueterum cartis retinetur exponere.

III 1 Comoedia uetus ab initio chorus fuit paulatim- 5
 que personarum numero in quinque actus processit. ita paulatim uelut attrito atque extenuato choro ad nouam comoediam sic peruenit, ut in ea non modo non inducatur chorus, sed ne locus quidem ullus iam relinquatur choro. nam postquam otioso tempore fastidiosior spec- 10
 tator effectus est et tum, cum ad cantatores ab actoribus fabula transiebat, consurgere et abire coepit, res admonuit poetas, ut primo quidem choros tollerent locum eis relin-
 quentes, ut Menander fecit hac de causa, non ut alii existi-
 mant alia. postremo ne locum quidem reliquerunt, quod 15
 Latini fecerunt comici, unde apud illos dirimere actus quinquepartitos difficile est.

2 tum etiam Graeci prologos non habent more nostrorum, quos Latini habent. deinde θεὸς ἀπὸ μηχανῆς, id est deos argumentis narrandis machinatos, ceteri Latini ad 20

1 -que est om. F || 2 tamen] mihi TF || 3 quid TCF | in om. TFCV | ueteris F | chartis F, carnis A | retinentur A, etinētur T, rimentur C, timentur F, continetur in ras. V² || 5 <ut> ab initio FCV, (albinio) T || 6 personarum — paulatim om. A | quicumque F || 7 atrito A, acritro FC | atque] ac V, om. T || 8 non 2. om. TF || 9 iocus A | quidem sscr. V² | delinquatur F || 11 est et Leo: et A, est V, esset TFC; secl.

Goetz | tunc TFCV | cantores A, actores TFCV | actoribus (sscr. m. 2) V || 12 transibat FC | adire TFCV | coepit, res Leo: coepisset ATCV | coepisset — eis om. F | amonuit C, ammonuit T || 13 coros T | tollerent om. TCV | eis Steph.: eius codd. || 14 hęc A || 15 aliam (alias T) postremo TFC, alii in p^oscaenio (r sscr., ii et scae in ras. m. 2) V | relin-

querit T, relinquer A || 16 alios apud C | dirimere T || 18 tum Steph.: cum codd. | nostrorum (praeced. lac. T)] oratorum Schoell coll. Heaut. prol. 11, Hec prol. II 1; an eorum? ||

19 ΘΕΟΥCΔΝΟΜΗΧΔΝΗC · A, * * * * * TFCV

of Leo Pl. F. 222

XOPOV

of Leo Pl. F. 224

instar Graecorum habent, Terentius non habet. ad hoc *προστατικά πρόσωπα*, id est personas extra argumentum accersitas, non facile ceteri habent, quibus Terentius saepe utitur, ut per harum inductiones facilius pateat argumentum.

3 ueteres etsi ipsi quoque in metris neglegentius egerunt, iambici uersus dumtaxat in secundo et quarto loco, tamen a Terentio uincuntur resolutione huius metri quantum potest comminuti ad imaginem prosae orationis.

4 tum personarum leges circa habitum, aetatem, officium, partes agendi nemo diligentius a Terentio custodiuit. quin etiam solus ausus est, cum in fictis argumentis fidem ueritatis assequeretur, etiam contra praescripta comica meretrices interdum non malas introducere, quibus tamen et causa, cur bonae sint, et uoluptas per ipsum non deficit.

5 haec cum artificiosissima Terentius fecerit, tum illud est admirandum, quod et morem retinuit, ut comoediam scriberet, et temperauit affectum, ne in tragoediam transiliret. quod cum aliis rebus minime obtentum et a Plauto et ab Afranio et Appio et multis fere magnis comicis

2 protastica prosopa (prosopa C) ATFC, *προστατικὸς πρόσωπος* (m. 2?) V || 3 accersitas T | non om. F | caeteri V, teneri F, exteri T | quibus om. V || 4 indictiones F || 6 ueterus F || 7 eger A, om. TFC¹ (codd. Rufini); usi sunt sscr. C², in ras. V² (usi post etsi Rufini ed. pr.) || 8 tamen a Terentio om. F | inueniuntur F || 9 cominuti A | optationis F || 10 legis T | habitu A | offusae F || 11 a AT, om. FCV; cf. 'Arch. f. lat. Lex.' VII 125 sq. || 12 solus sscr. C², solius F | est <solus> C | cum] eum C, tum F | cum fidem (sscr. m. 2) V || etiam
13 quam (sscr. m. 2) C | praescriptura A, proscripta TFC || 14 introproducere (pro del. V) TFCV || 15 et causa (-am A) post ipsum codd., transp. Leo | cum (?) T | uoluptates F | desit codd., corr. Schopen || 16 artificiosissime V, tificiosissima (!) A | cum TFC | illis ATFC || 17 et] in (in mg. et m. 2) C | morem] meq̄ est F || 18 effectum (sscr. m. 2) C || 19 quod DL (ed. pr.), quam A, quia TFCV | minime] munire A || 20 ab om. T | Afranio TFCV | appio AF, (in actio corr. m. 2) V, Apio TC; a Pomponio Dziatzko. fort. et appio del. | magnus A

inuenimus. illud quoque inter Terentianas uirtutes mirabile, quod eius fabulae eo sunt temperamento, ut neque extumescant ad tragicam celsitudinem neque abiciantur ad mimicam uilitatem.

6 adde quod nihil abstrusum ab eo ponitur aut quod 5
ab historicis requirendum sit, quod saepius Plautus facit et eo est obscurior multis locis.

7 adde quod argumenti ac stili ita attente memor est, ut nusquam non aut cauerit aut curauerit quae obesse potuerunt, quodque media primis atque postremis ita 10
nexit, ut nihil additum alteri, sed aptum ex se totum et uno corpore uideatur esse compositum.

8 illud quoque mirabile in eo, primo quod non ita miscet quattuor personas, ut obscura sit earum distinctio, et item quod nihil ad populum facit auctorem uelut extra 15
comoediam loqui, quod uitium Plauti frequentissimum.

9 illud etiam inter cetera eius laude dignum uidetur, quod locupletiora argumenta ex duplicibus negotiis delegerit ad scribendum. nam excepta Hecyra, in qua unius Pamphili amor est, ceterae quinque binos adulescentes 20
habent.

1 inuenimus *TFCV* | inter] in *TFC* | mirabiles *A* ||
2 eo *sscr. C¹* | temperamento (o *ex* u *corr.*) *A* | ut neque
om. A || 3 extuā escant *A*, extumescant (u *ex* i *m. 2*) *V* | traicam *TF* | obiciantur *T* | ad inimicā *A*, ad mimicam *V*, ad
(*pro a corr. C*) mimicam (mimicam *C*) <id est hystrionicam inde
mimus id est hystrio (*in mg. C*)> *TFC* || 4 uilitatem *om. TF*
CV || 5 astrusiam *F* | <ab> aut *A* | quod *om. A* || 6 historicis
A || 7 lotis *A* || 9 ut cuiusquam *F* | non aut cauerit] cauerit *T*
FC, ^{claudi} cauerit (*sscr. m. 2*) *V* | errauerit *V* | quae] quo// *F* ||
10 quodque] tum quod *TFCV* || 11 noxuit *A* | aditum *A*,
aditum *C* | <et> *ex codd., corr. Steph.* || 13 quot *T* || 14 per-
sonas quatuor *TFCV* | obscuri *T* || 15 auctorem *A* | extra
comoediam *Schopen*: ex tragoedia (-diae *F*, -die *CT*) *codd.* ||
16 frequentissimum <est> *V* || 17 digna *ATCV* || 18 ex
et *TC* | delegeris *F* || 19 ad] id *T* | exchyra *A*, echira *V*,
echirra *TFC* | unius] scribit *TFCV* || 20 panpili *T*, pam-
phili] (*j del. ut uid.*) *C* | amor est] amorem *TFCV* | adhu-
lescentes *A*, adulescentulos *TFC*

of Leo LG 2253

abglegen hieher vorlaut

71162

I
Latin
scen
tate
a ciu
thoni
argum
rerum
2
inprim
minum
num, 4
timore
tranqu
tum q
senda
est ar
3
sunt,
et act

1
F) *
ex-ss
TFCV
attellan
plurim
rythor
codd.
T | ab
interes
tamen
cula *A*
om. F
contrac
apesco
C | an
cuncta
centi
20 fab

IV 1 Illud uero tenendum est, post *νέαν κωμῳδίαν* Latinos multa fabularum genera protulisse, ut togatas ab scaenicis atque argumentis Latinis, praetextatas a dignitate personarum tragicarum ex Latina historia, Atellanas a ciuitate Campaniae, ubi actitatae sunt primae, Rinthonicas ab auctoris nomine, *tabernarias* ab humilitate argumenti ac stili, *mimos* ab diurna imitatione uilium rerum ac leuium personarum.

2 inter tragoediam autem et comoediam cum multa tum inprimis hoc distat, quod in comoedia mediocres fortunae hominum, parui impetus periculorum laetique sunt exitus actionum, at in tragoedia omnia contra, ingentes personae, magni timores, exitus funesti habentur; et illic prima turbulenta, tranquilla ultima, in tragoedia contrario ordine res aguntur; tum quod in tragoedia fugienda uita, in comoedia capesenda exprimitur; postremo quod omnis comoedia de fictis est argumentis, tragoedia saepe de historia fide petitur.

3 Latinae fabulae primo a Liuiō Andronico scriptae sunt, adeo cuncta re etiam tum recenti, ut idem poeta et actor suarum fabularum fuisset.

1 neancomē ΔΙΔΝ· A, ne etomo *** V, ne aetomo (-nio F) *** FC, (sine lac.) T || 2 <et> ut TFCV | togatas (-as ex -os m. 2) V | ab C, a V || 3 a dignitatē A, ad dignitatem TFCV || 4 traicarum TC, tragediarum F | ex] et TCV | attellanas (act- C) ATFC, attelanas V || 5 primae Schopen: plurimae (-me AC) codd. | pinthorijeas (rij ex rif corr., in mg. rynthonicas m. 2) C, rithonicas F, inthoricas T || 6 actoris codd., corr. Voss || 7 actili A, et stili C | minimos A, minos T | ab] a F | diurna AV, diurna TFC; fort. iucunda || 9 <hoc interest (interest F)> cum VF, <hoc est> cum TC | tum] tamen TFCV || 11 imp& (!) A | periculorum Dziatzko: pericula ATV, periculum F, periclam C || 12 ac T | contraria T, om. F | Lugentes V || 13 funesti exitus V || 14 tranquillia F | contraria A | arguntur A || 15 uitia F, uitia V, uicia TC | capescenda AC || 17 tragoelia A | hostoca C || 18 Liuiō C | andronico A, andromico TFC || 19 adeo] ad TFCV | cuncta re Schopen: cunctas res TFCV, ut ad has res A | recenti ut Schopen: recentius (reg- T) TFCV, recentes A || 20 fabularum suarum TFCV

4 Comoediae autem motoriae sunt aut statariae aut mixtae. motoriae turbulentaе, statariae quietiores, mixtae ex utroque actu consistentes.

5 comoedia per quattuor partes diuiditur: prologum, protasin, epitasin, catastrophem. est prologus uelut praefatio quaedam fabulae, in quo solo licet praeter argumentum aliquid ad populum uel ex poetae uel ex ipsius fabulae uel actoris commodo loqui; protasis primus actus initiumque est dramatis; epitasis incrementum processusque turbarum ac totius, ut ita dixerim, nodus erroris; 10 catastrophe conuersio rerum ad iucundos exitus patefacta cunctis cognitione gestorum. // *hinc usque Euanthius.*

Char. Jhesos Traktat: o. p. 13

DE COMOEDIA.

Leo in C. G. Fr. (Kail.) 67

V 1 Comoedia est fabula diuersa instituta continens affectuum ciuilium ac priuatorum, quibus discitur, quid sit in uita utile, quid contra euitandum. hanc Graeci sic definiuerunt *κωμῳδία ἐστὶν <ιδιωτικῶν πραγμάτων> περιουχὴ ἐκλυδννος?*

comoediam esse Cicero ait imitationem uitae, speculum consuetudinis, imaginem ueritatis.

20

1 stratiarē A || 2 quiuiores A | mistae F || 3 utruque A || 5 prothasim epithasim V | katastrophem V, trophen(!) A, || carthastrophem T, et catastrophem (ca in mg. C) FC | praefatio quaedam F, quaedam praefatio C || 7 aliquod T | poeta A || 8 fabula A | prothasis AV || 9 initium quod (quod F) TCF | est om. TFCV | drammatiss F, dra^smatiss (sser. m. 2) V, drammatiss <id est compositionis argumenti> T | epithasis FV | processusque A || 10 turbarūt C | ac] a F | dixaxerim C, disserim T | modus *codd.*, corr. *Pithoeus* || 11 catastrophe C | iucundos TCV, iucundos A, iucundum F || 13 DECOMOEDIA. A, om. TFCV || 14 constituta TFCV || 15 affectum TFC | quibus] quia V | dicitur A || 16 in — quid] Λ C | euitandum contra C || 17 diffiniueŕ A, diffiniere FV, diffinire TC | comedia est in ΠΗΡΙΟΧΗΔ ΚΙΝΔΙΝΟC A, comedia (-oedia V) est ***** TFCV; *suppl. ex Diom. 488, 4* || 19 comedia TC | est cicero T, cicero esse C | inimitationem T | spectaculum (cta del. V) TFCV || 20 imaginem in mg. V², om. ATFCV¹ | ueritatis — 23, 1 uicis om. F | uiritatis T, et ueritatis V

de app. p. 502

in Hildebr.?
Plesb. 28

2 comoediae autem more antiquo dictae, quia in uicis huiusmodi carmina initio agebantur apud Graecos — ut in Italia compitaliciis ludicris —, *admixto pronuntiationis modulo, quo, dum actus commutantur, populus atinebatur*, ἐπὶ τῆς κώμης, hoc est ab actu uitae hominum, qui in uicis habitant ob mediocritatem fortunarum, non in aulis regni, ut sunt personae tragicae.

3 comoedia autem, quia poema sub imitatione uitae atque morum similitudine compositum est, in gestu et pronuntiatione consistit.

4 comoediam apud Graecos dubium est quis primus inuenerit, apud Romanos certum: et comoediam et tragodiam et togatam primus *Liuius Andronicus* repperit. *legata hier wol i. gl. Sim. ric. bei Dion. I 489/2 An ins. Dresd. NBA 173*

5 atque esse comoediam cotidianae uitae speculum, nec iniuria. nam ut intenti speculo ueritatis liniamenta facile per imaginem colligimus, ita lectione comoediae imitationem uitae consuetudinisque non aegerrime animaduertimus.

6 huius autem originis ratio ab exteris ciuitatibus moribusque prouenit. Athenienses namque Atticam custodientes elegantiam cum uellent male uiuentes notare, in

1 amore *A* || 3 ytalica *C* | compitalicis *ATCF*, compitalitiis *V* || 4 modolo *TC*, modolo ^u*F* | comutantur *A* | ^{de}attinebatur (*corr. m. 2*) *V* || 5 ΔΠΩ ΤΗC ΚΩΜΗC. *A*, ait ***** *TFC*, ***** *V* || 6 habitent *A*, habitabant *V* | in] ibi *T* | aulis *in ras.* *V*² || 7 traice *TC* || 8 autem] uero *TF CV* | qui *A* | poema *post* imitatione *F* | imitationē *A* || 9 adque *A* | morum *om. TFCV* | similitudinē *AC* | est *om. TF CV* | gesti *A* || 11 est *sscr. V*² || 12 *romaños* (*corr. m. 2*) *V* | et 1.] est *TFCV* || 13 *trogatam A* | primus (*corr. m. 2*) *V* | *liuium andronicum* (*m bis ex s corr. m. 2*) *V* | *andronicus TFC* | reperit *TC*, reperisse (*ex -rit corr. m. 2*) *V* || 14 atque *T*, <qui (*in mg. m. 2*)> atque *V*; atque <Cicero> *Scheidemantel* | *quotidianae TV* || 16 pro *F* | collegimus *T* || 17 -que *om. F* | 19 *extis T* | *ciuitatibus F* || 20 *peruenit TFC*, *prouenit V* | *Attenienses C*, *atheniens (!) A* | *aticam C*, *acthiam F*, *aticam T* | *custodientibus F*

uicos et compita ex omnibus locis laeti alacresque ueniebant ibique cum nominibus singulorum uitia publicabant, unde nomen compositum, ut comoedia uocaretur.

7 haec autem carmina in pratis mollibus primum agerantur. nec deerant praemia, quibus ad scribendum doctorum prouocarentur ingenia; sed et actoribus munera offerantur, quo libentius iucundo uocis flexu ad dulcedinem commendationis uterentur: caper namque pro dono his dabatur, quia animal uitibus noxium habebatur. a quo etiam tragoediae nomen exortum est. nonnulli autem ex amurca, olei faece, quae est humor aquatilis, tragoediam <quasi trygodiam> dici uocarique maluerunt.

8 qui lusus cum per artifices in honorem Liberi patris agerentur, etiam ipsi comoediarum tragoediarumque scriptores huius dei uelut praesens numen colere uenerarique cooperunt. cuius rei probabilis ratio exstitit. ita enim carmina incohata proferebantur, ut per ea laudes eius et facta gloriosa celebrari proferri que constaret.

9 tum paulatim fama huius artis increbuit. Thespis autem primus haec scripta in omnium notitiam protulit, 20

1 ex (ex et corr. m. 2) V, et C | letaeⁱ (sscr. m. rec.) F ||
 2 singula TFC || 4 primum sscr. Cⁱ || 5 nec (sscr. m. 2) F ||
 prouocarentur doctorum TFC, "pro uocarentur" doctorum V ||
 6 sed sscr. Cⁱ || 7 iocundo TCV | fletu TFC || 8 "caper" nam
 (corr. m. 1?) A | is T || 9 dabitur A | noxium uitibus V ||
 10 tragoediae — 14 etiam om. A | exortum] et (del. C²) ortum
 TC, ortum V | ex] et TC || 11 aley T | faece — malue-
 runt] luerunt F || 12 quasi trygodiam add. W.; cf. Porph. ad
 Hor. a. p. 277 || 13 qui in ras. V² | lusus D, ludus TCV,
 luctus F | artificis T || 14 ageretur CV | tragoediarum comoe-
 diarumque F, comoediarum tragoediarum AT, com- <et> trag-
 V || 15 diei AFC, diey T, diei V | nomen TFC, (in numen
 corr. m. 2) V || 16 cepere TF, ceper C | cui TFC | existit
 V | itaque^{enim} (corr. m. 2) V, itaque TFC || 17 eius] tuas F | <sed>
 et TFC, (sed del.) V || 18 praeferri que A, proferri F | staret
 TFC || 19 dum TFC | Thespis VF, Tesbis T, (b ex t corr.) C ||
 20 haec scripta primus F | pertulit A

postea Aeschylus secutus prioris exemplum †publicauit. de quibus ita Horatius in arte poetica loquitur

- 275 'ignotum tragicæ genus inuenisse Cæmenae
dicitur et plaustris uexisse poemata Thespis,
quæ canerent agerentque peruncti faecibus ora.
post hunc personæ pallæque repertor honestæ
Aeschylus et modicis instrauit pulpita tignis
280 et docuit magnumque loqui nitique coturno.
successit uetus his comoedia non sine multa
laude: sed in uitium libertas excidit et uim
dignam lege regi. lex est accepta chorusque
turpiter obticuit sublato iure nocendi.
285 nil intemptatum nostri liquere poetæ:
nec minimum meruere decus uestigia Graeca
ausi deserere et celebrare domestica facta,
uel qui praetextas uel qui docuere togatas.'

VI 1 Fabula generale nomen est: eius duæ primæ partes, tragoedia et comoedia. <tragoedia>, si Latina argumentatio sit, praetexta dicitur. comoedia autem multas species habet: aut enim palliata est aut togata aut tabernaria aut Attellana aut mimus aut Rinthonica aut planipedica.

1 eschilus ⁿTCV, esc^hillus ⁿF, [echilus ⁿA | secutus ⁿTCV, sequutus ⁿF, sequitur ⁿA | prioris ⁿom. ⁿTFC | publicauit (*ex-carat corr. C²*)] pulpita ditauit *Schoell*, scaenam pulpitaui *Havet*, locupletauit *Leo* || 2 loquitur ⁿom. ⁿV || 3 traghice ⁿC, traice ⁿT | camē ⁿT || 4 et] ex ⁿTFC | plauses ⁿF | uertisse (*-issime F*) ⁿTFC, exisse ⁿA | tespis ⁿTFCV, thepis ⁿA || 5 qui ⁿTF | fecib; (*ex fecili corr.*) ⁿA || 7 heschilus ⁿA, eschilus ⁿCV, exchilus ⁿT, ⁿeschillius ⁿF | immodicis (*corr. m. 2*) ⁿV | palpita ⁿTC | tignis (*ti ex si corr.*) ⁿC || 8 nititurque ⁿFC, nititur ⁿT, nitiq; quia ⁿA || 9 non — 16 togatas] etc. ⁿV || 10 et uim] exiū ⁿA, et in ⁿTFC || 11 chorisque ⁿCF, corisque ⁿT || 12 loquendi ⁿATF || 13 nihil ⁿF | int̄ptatū ⁿA || 16 quæ — quæ ⁿTFC || 17 est ⁿom. ⁿTFC | partes primæ ⁿT || 18 partes <sunt> ⁿV | traguedia ⁿA | tragodia ⁿadd. *Franck* || 19 sit] sic ⁿF | praetextata (*sscr. m. 2*) ⁿV || 20 tarbernaria ⁿC || 21 attellana ⁿAFV | rinthonica ⁿA, Rinthonita ⁿC, rintonica ⁿF, sinthonica ⁿT, rhintonica ⁿV | planipedica (*sic et 26, 1*) ⁿF

2 planipedia autem dicta ob humilitatem argumenti eius ac uilitatem actorum, qui non coturno aut socco nituntur in scaena aut pulpito sed plano pede, uel ideo quod non ea negotia continet, quae personarum in turribus aut in cenaculis habitantium sunt, sed in plano atque in humili loco.

Maskon

3 Personati primi egisse dicuntur comoediam Cincius Faliscus, tragoediam Minucius Prothymus.

4 Omnium autem comoediarum inscripta ex quattuor rebus omnino sumuntur: nomine, loco, facto, euentu. nomine, ut Phormio [Hecyra] Curculio Epidicus; loco, ut Andria Leucadia Brundisina; facto, ut Eunuchus Asinaria Captiui; euentu, <ut> Commorientes Crimen Heautontimorumenos.

5 Comoediarum formae sunt tres: palliatae Graecum 15 habitum referentes, togatae iuxta formam personarum habitum togarum desiderantes, quas nonnulli tabernarias uocant, Atellanae salibus et iocis compositae, quae in se non habent nisi uetustatum elegantias.

1 autem *sscr. C* | ob nobilitatem *TFCV* | argumenta *T*, <ob> argumenti *F* || 2 eius] ** *F* | utilitatem *CV* || 3 utuntur *FC*, (ex nit- corr. m. 2) *V* | aut — 5 cenaculis] culis *A* | plane *FC* || 4 quod] que *F* | continent *TFC* || 5 senaculis *T* | habitantium in ras. (ex habitaculis?) *A* | sunt om. *A* | in 3. om. *V* || 7 personatim *ATF* | egesse *A* | cincius (cineius *C*, aneius *T*, cyneius *V*) et faliscus (falicus *A*, falascus *F*) *codd.*, corr. *Wolff* || 8 minutius *TCV*, mimitius *F* | et prothimus (protinthus *T*, prothintus *FC*, protimius *V*) *codd.*, corr. *Wolff* || 9 scripta *codd.*, corr. *Schopen* || 11 formio *A* | haec ira *A*, echira *V*, echirra *F*, ^hEchira *C*, hechirra *T*; *secl. Schopen* | gurgulio *ATV*, Curgulio *C*, curculio *F* || 12 Leuchadia *FC* | brundiāfinia *A*, brundisina *TFC*, brundusina (*sscr. m. 2*) *C*, brundusia *V* | eiamichias *F* || 13 ut *add. Schopen* | heautontimorumenos *A*, eutontumerumenos *C*, (eaut-) *V*, -non *T*, ***** *F* || 16 habentes habitum (-tus *F*) *TFCV* | <ut (del. *V*, ex et corr. *C*)> habitum *TCV* || 17 togatarum *V* | quas — 18 uocant post 16 referentes *codd.*, *transp. Reuuens* || 18 attellanae *codd.* | saltibus *ATC*, salcibus *F* || 19 habe *A* | elegantiam *V*

VII 1 Comoedia autem diuiditur in quattuor partes: prologum, πρότασιν, ἐπίτασιν, καταστροφὴν.

2 prologus est prima dictio, a Graecis dicta πρώτος λόγος uel antecedens ueram fabulae compositionem elocutio, <ὁ πρὸ τοῦ δράματος λόγος>. eius species sunt quattuor: 5
 ουστατικός commendatiuus, quo poeta uel fabula commendatur;

ἐπιτιμητικός relatiuus, quo aut aduersario maledictum aut populo gratiae referuntur;

δραματικός argumentatiuus, exponens fabulae argumen- 10
 tum;

μικτός mixtus, omnia haec in se continens.

3 inter prologum et prologium quidam hoc interesse uoluerunt, quod prologus est, ubi aut poeta excusatur aut fabula commendatur, prologium autem est, cum tantum de 15
 argumento dicitur.

4 πρότασις est primus actus fabulae, quo pars argumenti explicatur, pars reticetur ad populi expectationem tenendam; ἐπίτασις inuolutio argumenti, cuius elegantia

1 duas partes quatuor *F* || 2 prologam *A*, <in> prologum *TFCV* | protasin *ATC*, prothasim *V*, procasin *F* | epitasin *ATC*, epithasim *V*, ephitasin *F* | Κααφτροφην *A*, catastrophen *TFCV* || 3 dictio prima *TFCV* | ΠΡΩΤΟΚΛΟΓΟΣ *A*, πρώτος λόγος *V*, ***** *TFC* || 4 uel — λόγος *om. A* | uel *Rabbow*: ut *TFC*, *om. V* || 5 ὁ — λόγος *Rabbow*: ***** *FC*, *om. TV* | quatuor sunt *TFCV* || 6 ΚΥΝΤΔΤΙΡΟC *A*, *Cυντακος V*, *Cintakon C*, *Cintase T*, ***** *F* | commendatiuus *ATFC*, commendatiuus *V* | qua *TFC*, quā (*corr. m. 2*) *V* || 8 ΕΠΙΤΙΝΗΤΙΚΟC. Relatus *A*, et ***** sic (*sit T*, *sicre F*) *latus TFC*, relatus ***** *V* | quo <ut> *F* || 9 "populo" *gracie V* || 10 ΔΡΔΜΔΤΙΡΟC *A*, ***** *TFCV* | argumentatiuus *TFC* | argumenta *TFCV* || 12 ΜΙΡΤΟC *A*, ***** *TFCV* | ὄτα *C* | haec — continens *om. T* || 13 inter] *itē A* | et probolum *T* | quidem hoc *T*, hoc quidam *V* || 14 soluerunt *A* | prologum *C* || 16 diducitur *AC*, deducitur *FV*, diducet *T*; *corr. Steph.* || 17 ΠΡΟΤΔCΙC *A*, protasis *TC*, prothasis *FV* || 18 recicetur *A*, recitatur *TFC*, reticetur *V* || 19 ΕΠΙΤΔCΙC *A*, epithasis *FV*, ***** *CT*¹ (epitasis *T*²) | ⁱⁿ uolutio *C* | cuius] qua eius *Leo*

conectitur; *καταστροφή* explicatio fabulae, per quam euentus eius approbatur.

47. 34,9 VIII 1 In plerisque fabulis priora ponebantur ipsarum nomina quam poetarum, in nonnullis poetarum quam fabularum, cuius moris diuersitatem antiquitas probat. nam cum primum aliqui fabulas ederent, ipsarum nomina pronuntiabantur, antequam poetae pronuntiaretur, ne aliqua inuidia ab scribendo deterreri posset. cum autem per editionem multarum poetae iam esset auctoritas acquisita, rursus priora nomina poetarum proferebantur, ut per ipsorum uocabula fabulis attentio adquireretur.

2 actas diuersis ludis manifestum est inscribi. nam sunt ludorum species quattuor, quos aediles curules munere publico curant: Megalenses, magnis dis consecrati, quos Graeci *μεγάλους* appellant; funebres, ad attinendum 15 populum instituti, dum pompa funeri decreta in honorem patricii uiri plene instruitur; plebei, qui pro salute plebis eduntur; Apollinares, Apollini consecrati.

3 In scaena duae arae poni solebant: dextera Liberi, sinistra eius dei, cui ludi fiebant. unde Terentius in *Andria* (IV 3, 11) ait 'ex ara sume hinc uerbenas tibi'.

1 *Καταστροφή* A, catastrophe *TFCV* || 2 appropinquatur *Schopen* || 3 in A | apponebantur C || 4 nomina <fabularum> V || 5 modis AT | diuersitate F || 6 ipsa (ipsorum T) nomina AT, ipsarum nomina in mg. V² || 7 poete A, fabula *TFC*, poetae in ras. V² || 8 ab] a *TFCV* | deterrendi F | posset om. F | editionem A, edictionem FC || 9 multarum (a ex o corr.) C | acquisita *TFCV* || 10 "nomina" poetarum V | proferebatur T || 11 uocabulis *TFC* | fabulis *sser. V²*, om. *TFC* | attentio (io ex a corr.) A | acquireretur *FV* || 12 actus C | diuersos FC, (in -sis corr. m. 2) V | inscribis A || 13 quos] quod A | ediles *ATFC* | cui ules ///numere A || 14 diis *FCV* || 15 *μεγάλους* Leo (*μεγάλους* *σιούς* *Muretus*, *μεγαλησιακούς* *Schoell*; an *μεγάλους* *θεούς*?): *ΜΕΠΟΥΪΟΪΥC* A, * * * * * *FCV*, om. T | ad actenendum (att- T) *TFC*, ad detinendum V || 16 funeri (i ex a corr.) C || 17 patritii (patricis F) uiri FC, patri iuri A | plebei — 18 consecrati om. *TFC*, in mg. *adscri. V²* || 18 luduntur V² | appollinares A | consecrati A || 19 cena T || 20 diei A | cuius *TFCV* || 21 ara] ami A | hinc sume *TFCV* | uerbenas om. A | tibi] ubi *codd.*

4 *Ulixem pilleatum semper inducunt, siue quod aliquando insaniam simulauit, quo tempore tectum se esse uoluit, ne agnitus cogereetur in bella prodire, seu ob singularem sapientiam, qua tectus munitusque plurimum sociis profuit; huius enim uirtus erat animi semper decipientis ingenium. nonnulli Ithacae incolas sicut Locros pilleatos fuisse commemorant.*

5 *Achillis et Neoptolomi personae diademata habent, quamuis nunquam regalia scepra tenuerunt. cuius argumenti probatio talis inducitur, quod nunquam cum reliqua Graeciae iuuentute ad gerenda cum Troianis bella sacramenta coniurationis inierunt nec umquam sub Agamemnonis imperio fuerunt.*

6 *comicis senibus candidus uestitus inducitur, quod is antiquissimus fuisse memoratur, adolescentibus discolor attri-
buitur. serui comici amictu exiguo teguntur paupertatis antiquae gratia uel quo expeditiores agant. parasiti cum intortis palliis ueniunt. laeto uestitus candidus, aerumnoso obsoletus, purpureus diuiti, pauperi phoenicius datur. militi chlamys purpurea, puellae habitus peregrinus inducitur.*

1 ulixem C, ulixem F, ulysses V | semper palliatum TFCV || 3 cogereetur] cogeret ut (ne C) TFC | prodire om. F || 4 quam F, quo T | socius T, sotius C, secus A || 5 uirtus Muretus: uirtutis codd.; probat Schoell | animi ATC, animum animi V, cum F; ac nimis Schoell || 6 non nullos T, (ex non illos corr.) C, -as F | itace TFC, itache in ras. A, ytache V | pilleatus A, palliatos TFCV || 8 arcilis T | et Dziatzko: sed F, sed et C, sed sed T, si A, siue in ras. V² | persona ATF, (a ex e corr.) C || 9 serepra C, septia A | tenuer AC, tenere TF || 10 induere T | eum F | reliqua grece T, graeciae reliqua F || 11 iuuentute A | ad in mg. C¹ || 12 inie A, iniere TCV | agam nonis A, agamemnonis TFC, agamemnonis V || 13 fuere V || 14 senilibus F | inducereur TFC | his C || 15 narratur TFCV | discolor F | actribuitur CF || 16 integuntur TFCV | atque F || 17 parasito F | <in> intoreis A || 18 palli F | laeto] loco TFC | erumpno A, erumdosus F || 19 obsolet² A, obsoletus T | foenicus A, fenetus TFC, renetus V | multici A || 20 clamis codd. | purpurea V, purpura est TFC, om. A | puella A peregrinus V | inducere T

uenefus
R. Kassel
Pl. 12. Sop

leno pallio colore uario utitur, meretrici ob auaritiam luteum datur.

7 syrmata dicta sunt ab eo quod trahuntur, quae res ab Ionica luxuria instituta est. eadem in luctuosis personis incuriam sui per negligentiam significant.

8 Aulaea quoque in scaena intexta sternuntur, quod pictus ornatus ex Attalica regia Romam usque perlatus est; pro quibus siparia aetas posterior accepit. est autem mimicum uelum, quod populo obsistit, dum fabularum actus commutantur.

9 deuerbia histriones pronuntiabant, cantica uero temperabantur modis non a poeta sed a perito artis musicae factis. neque enim omnia isdem modis in uno cantico agebantur sed saepe mutatis, ut significant qui tres numeros in comoediis ponunt, qui tres continent 'mutatis modis cantici'.

10 eius qui modos faciebat nomen in principio fabulae post scriptoris et actoris superponebatur.

1 meretrici ob] meretricib; A | lucrum F || 3 sirmata TFC, syrinata A | trahantur V, trahentur T, trahuntur C || 4 ab iocinica A, ab scenica FC, ob senica T, ab scenicam (o et m add. m. 2) V; corr. Reiff. | luxuriam (m add. m. 2) V, luxa T | luctosis F || 5 significabant TFC, (ba del.) V || 6 cena A, scenas FC, scenis^a (corr. m. 2) V | intexta A, in terra F, -am TCV | quid A, qui V || 7 ex] erat TFC | atalica A, actolica T, actalica F, actalia (ab actalo rege dicta in mg. m. 2) C || 8 si pri^a TC, si prima F, suppar (corr. in suprema m. 2) V | posteriora A | est] Ea A | numicum A, mimicum (corr. in inimicum) FC, (ex minutum corr. m. 2) V, minutum T || 11 deuerbia] de umbra TF, de umbra in ras. V² | lustriones A, historiones C | temperabant C || 12 poeta sed] poetas A | perio T || 13 omnia] contra C, uerba T | iisdem TFCV || 14 sed om. A | ut <si> T | numeros] M.M.C. add. Reiff. || 15 comodū. s. T | qui tres A, quae res TFCV | continet AFC, -nes T | mutatos modos (os bis ex is corr. m. 2) V || 16 modos A || 17 <eius modi> modos TFCV | faciunt TC, faciebat V, om. F || 18 post Dziatzko (Goetz): pro TFC, et pro A, et V; et prope Leo, ut et Schopen | superponebantur ATFC

11 huiusmodi carmina ad tibias fiebant, ut his auditis multi ex populo ante dicerent, quam fabulam acturi scaenici essent, quam omnino spectatoribus ipsius antecedens titulus pronuntiaretur. agebantur autem tibiis paribus, id est dextris aut sinistris, et imparibus. dextrae autem tibiae sua grauitate seriam comoediae dictionem praenuntiabant, sinistrae [Serranae] acuminis leuitate iocum in comoedia ostendebant. ubi autem dextra et sinistra acta fabula inscribebatur, mixtim ioci et grauitates denuntiabantur.

1 huius modi <adeo> *TFCV* | ad tybias *CV*, *om. F* | ferebant *F*, fertebant *T*, feriebant *C* || 2 multo *F* | ex] et *TC*, e *V* | discerent *codd.*, *corr. Muretus* || 3 quam <iam> *T*, qua *A* || 4 autem] igitur *V* | tybiis *V* | id — 5 sinistris *post* imparibus *codd.*, *transp. Leo* || 5 aut] et *V* | et *del.*, aut *sscr. V²* | tybiae *FCV*, lithę *A* || 6 grauitatis *T* | dilectionem *A* | pronuntiabant *AVF*, -bat *TC*, *corr. Muretus* || 7 serranae *FV*, serrare *A*, sertane *C*, certa ē *T*; *secl. Reiff.* || 8 et *om. TFC*, *sscr. V²* || 9 mistim *T* | loci *TFC* | et *om. T* | grauitatis *V*

